ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים לא.

רש"י ר"ן

מתני' משוכפי שבת. מאותן שמשמרין שבת: **אסור בכופים.** שהן כמו כן משמרין שבת: **מאוכלי השום.** גלילי שבת: **אסור בישראל.** דישראל רגילין לאכול שום (כ"ק פכ.) מפני עושה שמקיימין מערב שבת לערב שבת ומרבה להם הזרע כדאמר אמר פריו יתן בעתו[1] אלו תלמידי חכמים המשמשין מטותיהן מערב שבת לערב שבת (כתובות סב:): **ואסור בכופים.** שהם נמי אוכלים שום גלילי שבת: **ומותר בכופים.** שהן אינן עולין לירושלים אלא להר גריזים: **גמ' אפי' עובדי כוכבים נמי.** אי משמרין שבת יהא אסור בהן: **אלא.** מאי שובתי שבת אותן דמצווין על השבת דהייט ישראל וכותים הן מצווין על השבת מפני שהן גרים אבל עובדי כוכבים אע"פ שמשמרין שבת אינן מצווין: **ומותר בכופים ואמאי הא מצווין נינהו.** נמי לעלות לירושלים: **אלא אמר אביי.** מאי משובתי שבת מצווה ועושה קתני: **כתרתי בבי קמייתא.** **ישראל וכותים מצווין ועושין.** ולאסור בהן: **עובדי אבל אינן מצווין.** לפיכך מותר: **כתך דעולי ירושלים ישראל מצווין ועושין כותים מצווין ואינן עושין.** להכי מותר בהן: **מתני' שאיני נהנה לבני נח.** שלא יהנה מכל בני נח שכל העולם יצאו מבני נח: **גמ' כיון דאיקדש אברהם.** בחלקו של הקב"ה: **איקרו.** ישראל על שמיה דאברהם ולא על שם בני נח: **הא איכא ישמעאל.** זרע אברהם הוא והוא מן העובדי כוכבים: **יקרא לך זרע.** ונאותו זרע קנדר: **ולא כל ילחק.** ועשו אינו נקרא זרע ילחק להכי מותר בעובדי כוכבים: **מתני' שאיני נהנה מישראל לוקח מהן כיסר ומוכר להם כפתות.** כלומר בזול ומגלח שאינו נהנה מהן: **שישראל.** לא יהו נהנין ממנו מוכר להן ביוקר דהשתא אין נהנין ממנו: **ואין שומעין לו.** שלא ימלא אדם שיהא שומע לו בדבר זה שבשביל נדרו[2] מוכר לו בזול ויקח ממנו ביוקר: **גמ' הלוקח כלי מביית האומן לבקרו.** אם יפה יתן לו דמיו ואם לאו אינו מחזיר לו כליו[3] כמו כלי זכוכית: **ונאנס מידו.** שנשבר חייב לוקח לשלם לו: **אלמא[4] הנאת לוקח היא.** דהנאה לוקח במקחו יותר משל מוכר הלכך חייב דגמר ומקני נפשיה בהנאה הנאה שמגיעו לבקרו[5] והוי כמושאל שכר ומתחייב באונסין: **אכל שום בשום.** אינו יכול [למכור]. ואי ס"ד הנאת לוקח היא הקונה חפץ ולא הנאת המוכר אפי' שום בשום נמי יהא יכול למכור דלא הוי הנאת מוכר אלא הנאת לוקח: מדיק דיש דלא קפיד עליה זבינא ודומה לו כמי שמונחת על פניו ועכשיו כשמוכרה שום בשום הנאת מוכר היא ולא הנאת לוקח[6] הלכך מוכר בכפחות אבל שום בשום לא: **אימא ריש.** דהיא לוקח ביותר ודייקינן מינה הכי נמי אבל שום בשום לא אינו לוקח אלמא הנאת לוקח הוי אלא הנאת מוכר אפילו שום בשום נמי הנאת מוכר היא ולא הנאת לוקח ונכסי יכול ליקח מהן דאכתי לית ליה הנאה בהנהו זבינא: **ועוד אימא סיפא קונס שישראל נהנין לי.** כלומר שלא יהו ישראל נהנין[7] לי ממני לוקח בכפחות ומוכר ביתר אבל שום בשום לא: **ואי כזבינא דרמי על אפיה אפילו שום בשום.** נמי יהא יכול למכור דהא הנאת המוכר ולא הנאת לוקח היא: **סיפא כזבינא חריפא.** בסחורה דקפיץ עליה זבינא דשום בשום הוי הנאת מוכר ולא הנאת לוקח הלכך מוכר ביוקר: **אפילו שום בשום נמי.** יהא לוקח המדיר דהא הנאת לוקח היא ולא הנאת מוכר ולא[8] יהא הך נהנה ממנו: מתני'

מתני' [9]הנודר משובתי שבת בישראל ואסור בכותים [2]מאוכלי שום אסור בישראל ואסור בכותים [3]מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכותים: **גמ'** מאי שובתי שבת אילימא ממקיימי שבת מאי איריא בכותים אפילו עובדי כוכבים נמי אלא ממצווים על השבת אי הכי אימא סיפא מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכותים אמאי והא מצווים נינהו[6] אמר אביי מצווה ועושה קתני בתרתי בבי קמייתא ישראל וכותים מצווין ועושין עובדי כוכבים ההוא דעבדי עושין ואינם מצווין בעולי ירושלים ישראל מצווין ועושין כותים מצווין ואינם עושין: **מתני'** [7]קונם שאיני נהנה לבני נח מותר בישראל ואסור בעובדי כוכבים: **גמ'** וישראל מי נפיק מכלל בני נח כיון דאיקדש אברהם איתקרו על שמיה: **מתני'** [8]שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר בעובדי כוכבים: **גמ'** והאיכא ישמעאל [9]כי ביצחק יקרא לך זרע כתיב והאיכא עשו [10]ביצחק ולא כל יצחק: **מתני'** [11]שאיני נהנה [12]מישראל [13]לוקח ביותר ומוכר בפחות שישראל נהנין לי לוקח בפחות ומוכר ביותר [14]ואין שומעין לו שאיני נהנה להן והן לי יהנה לעובדי כוכבים: **גמ'** [15]אמר שמואל [16]הלוקח כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו חייב אלמא קסבר הנאת לוקח היא תנן שאיני נהנה מישראל מוכר בפחות אבל שוה בשוה לא ואי הנאת לוקח היא אפילו שוה בשוה מתני' בזבינא דרמי על אפיה אם כן אימא רישא לוקח ביותר ועוד אימא סיפא שישראל נהנין לי [לוקח בפחות] ומוכר ביותר ואי בזבינא דרמי על אפיה אפילו שוה בשוה סיפא בזבינא חריפא אי הכי לוקח בפחות אפילו שוה בשוה אלא מתני'

אפי' עובדי כוכבים נמי. כלומר ה"ל למתני אסור במקיימי השבת כדי שיהו בכלל כל העובדי כוכבים השובתים: **אמר אביי מצווה ועושה קתני.** כלומר אלא דבריו אלא מצווין ועושין: **בתרתי קמייתא.** דהיינו שבתא שבת ואכילת שום ישראל וכותים מצווין ועושין: **מתני' קונס שאיני נהנה לבני נח מותר בישראל.** ואע"ג דישראל נמי בני נח הינהו כיון דאיתקדש אברהם אינו איקרו על שמיה ולא על שם נח: **שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר בעובדי כוכבים.** דאפי' בני ישמעאל ועשו לא מיקרו זרע אברהם כדמפ' בגמרא: **שאיני נהנה לישראל לוקח ביסר.** כדי שלא יהנה מהם כמה שהוא לוקח: **ומוכר בפחות.** כדי שלא יהנה מהם כמה שהוא מוכר. דמתניתן מוקמינן לה בגמרא בזבינא מציעתא דאיכא הנאת לוקח ומוכר כל שהוא נמכר שוה בשוה. וכי אמרי' בכפחות וביתר שרי דוקא כשאסר על עצמו שלא יהנה מישראל דבכי ה"ג לא מתהני מינייהו אבל אי אסר על עצמו נכסיהם אפי' לקח שוה מנה במאתים אסור להנות ממקחו שנדרו כבר חל על נכסיהם: **שישראל נהנים לי.** כלומר שאסר הנאתו על ישראל: **לוקח בפחות ומוכר ביסר ואין שומעין לו.** כלומר אין לו תקנה ליקח ולמכור לישראל אלא מ"כ יקח בפחות וימכור להם ביותר כדי שלא יהנו ממנו אבל אין שומעין לו בני אדם להפסיד ממונם. ואית דגרסי אי שומעין לו בחיריק כלומר אם שומעים לו אבל בלאו הכי לית ליה תקנתא ואפי' בנכסים שקנה לאחר נדרו דאע"ג דקיי"ל דאין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על מחירו הני מילי כשאוסר בפירוש דבר שלא בא לעולם בפירות דקל או פירות שעתיד לקנות מ"מ באותן נכסים עליך שאינו אסור אלא באותן נכסים שהיה לו באותה שעה מ"מ בחלופיהן משום דכגדולין דמו והיא גופה איבעיא לן לקמן בפרק השותפים (דף מז.) אבל באוסר הנאתו על מחירו כיון דאיסורא בהנאה דידיה תליא ואיהו הא איתיה בעולם נמצא שאם יאמר למודרים נכסים שקנה לאחר מכאן שוה בשוה הרי הוא מהנה לאותן הלכך אסור: **שאיני נהנה להם והם לי יהנה לעובדי כוכבים.** כתב הרא"ש ז"ל דהא קמ"ל דלא תימא כיון דהכי נדר אי אפשר לו לעמוד בנדרו והוה ליה כי היהא דאמר לעיל בפרק ואלו מותרין (דף טו.) שבועה שלא אישן שלשה ימים מכין אותו ויישן לאלתר והכי נמי נימא דיהנה לאלתר דדבר שאי אפשר לעמוד בו הוא קמ"ל דלא כיון דאיכא תקנתא בעובדי כוכבים אע"פ שהיא תקנה רחוקה לו: **גמ' אמר שמואל הלוקח כלי מן האומן וגאנס בידו חייב הנאת לוקח היא.** אוקמינן התם בפ' הספינה (נ"ב פח.) בדקיני דמיה הלכך אמכא דעתיה דלוקח שאם רצה ללקחן הרשות בידו וכיון שכן חייב באונסין דבמקח כל הנאה ללוקח היא ולא למוכר והוה ליה כמושאל דמשום דכל הנאה שלו חייב באונסין ונהי דהכא לא חש לפרושי דהא דשמואל דוקא בדקיני דמיה

מתני' [10]הנודר משובתי שבת בישראל ואסור בכותים [2]מאוכלי שום אסור בישראל ואסור בכותים [3]מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכותים: **גמ'** מאי שובתי שבת אילימא ממקיימי שבת מאי איריא בכותים אפילו עובדי כוכבים נמי אלא ממצווים על השבת אי הכי אימא סיפא מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכותים אמאי והא מצווים נינהו[6] אמר אביי מצווה ועושה קתני בתרתי בבי קמייתא ישראל וכותים מצווין ועושין עובדי כוכבים ההוא דעבדי עושין ואינם מצווין בעולי ירושלים ישראל מצווין ועושין כותים מצווין ואינם עושין: **מתני'** [7]קונם שאיני נהנה לבני נח מותר בישראל ואסור בעובדי כוכבים: **גמ'** ישראל מי נפיק מכלל בני נח כיון דאיקדש אברהם איתקרו על שמיה: **מתני'** [8]שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר בעובדי כוכבים: **גמ'** והאיכא ישמעאל [9]כי ביצחק יקרא לך זרע כתיב והאיכא עשו [10]ביצחק ולא כל יצחק: **מתני'** [11]שאיני נהנה [12]מישראל [13]לוקח ביותר ומוכר בפחות שישראל נהנין לי לוקח בפחות ומוכר ביותר [14]ואין שומעין לו שאיני נהנה להן והן לי יהנה לעובדי כוכבים: **גמ'** [15]אמר שמואל [16]הלוקח כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו חייב אלמא קסבר הנאת לוקח היא תנן שאיני נהנה מישראל מוכר בפחות אבל שוה בשוה לא ואי הנאת לוקח היא אפילו שוה בשוה מתני' בזבינא דרמי על אפיה אם כן אימא רישא לוקח ביותר ועוד אימא סיפא שישראל נהנין לי [לוקח בפחות] ומוכר ביותר ואי בזבינא דרמי על אפיה אפילו שוה בשוה סיפא בזבינא חריפא אי הכי לוקח בפחות אפילו שוה בשוה אלא מתני'

מסורת הש"ס

(א) [פי' הרי"ן על מגנה אז ממנה לעיל ב.]. (ב) [מסהדרין נט:]. (ג) [ע"ל ליסראל מדאיתא במגנה שמשמיים]. (ד) [נסה"מ הגי' מס]. (ה) [ב"ב מז:]. (ו) [תהלים ק]. (ז) רש"ל הגיה ולא הוי. (ח) [ע"ל כשולא].

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם אֶל יָרֵע בְּעֵינֶיךָ עַל הַנַּעַר וְעַל אֲמָתֶךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע:

בראשית כא יב

הגהות הב"ח

(א) גמ' והא מצווין נינהו אלא אמר אביי וכו' ועובדי כוכבים הנהו דעבדי עושין ואינם מצווין: (ב) רש"י ד"ה ומוכרים הנהו דעבדי עושין לאכל אינן מצווין לפיכך מותר ובהך דטולי כל"ל והכ"ל: (ג) ד"ה ואין שומעין וכו' שבמכל עדנו יהא מוכר: (ד) ד"ה הלוקח וכו' לו כלי הס"ד ואמ"כ מ"ה ונאנס בידו שנשבר כמו כלי זכוכית הס"ד ואמ"כ מ"ה חייב לוקח: (ה) ד"ה אלמא קסבר הנאת: (ו) ד"ה תניין וכו' כשוה לא הס"ד ואמ"כ מ"ה כזבינא וכו' הנאת מוכר היא ולא הנאת לוקח נמי איכא הלכך מוכר בפחות: (ז) ד"ה ועוד אימא וכו' אלא יהו ישראל נהנין ממני לוקח כל"ל ותיבת לי נמחק: (ח) ד"ה אפילו וכו' ולא יהו הנך נהנין:

גליון הש"ס

מתני' לוקח ביותר. עיין לקמן דף מג ע"א: בהר"ן ד"ה **אבר** שמואל והר"ל בשמואל. בשואל. ועיין בהר"ן פ"ק דמסכת ע"ז דף מא ע"ב ד"ה:

פירוש הרא"ש

הלוקח כלים מן התגר. לרבותא נקט תגר לף ס"ם דפרנסתו נקחת ומתכר מיקרי הנאת לוקח ולא הנאתו: **אלמא הנאת** לוקח הוה. ולא הנאת מוכר דמתייחס לו באונסין כמו שואל שכל ההנאה שלו כל ימי שאלתו ולא למשאיל: **ואי הנאת** לוקח **היא אפילו** שוה בשוה נמי. שהרי אין המוכר נהנה כלום: **בזבינא דרמי** על **אפיה.** מקח שאין לו קופלים וכל ההנאה של מוכר היא ומיהו כשמוכרו בפחות אינו נהנה דטולי הא לא רמי על אפיה: **אימא רישא** לוקח ביותר. דמשמע הא שוה בשוה לא וכיון דהוה זבינא דרמי על אפיה אפילו שוה בשוה נמי דכל ההנאה של מוכר היא וכן סיפא דקתני שישראל נהנין לי מוכר ביותר אפילו שוה בשוה נמי שאין כאן הנאה לוקח: **אפילו** שוה בשוה נמי. אין כאן הנאה למוכר:

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ט מהל' נדרים הלכה כ סמג לאוין רמב שע"ש רי"ד סי' רח סעי' לח:

(ב טור רי"ד סי' רח):

סג ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף לט:

סד ד ה ו ז מיי' שם הל' כ וכא טוש"ע שם סעיף מ:

סה ח מיי' פ"ז מהלכות נדרים הלכה ז סמג שם טוש"ע רי"ד סי' רכז סעיף א:

סו ט מיי' פ"ל מהל' מכירה הלכה יד סמג עשין סג טוש"ע מ"מ סי' קפו ומימון ר סעיף יא [ובהרב אלפס ב"מ פ"מ דף קכב. וכרא"ש שם סימן יג]:

מוסף רש"י

ביצחק ולא כל יצחק. אלא אמר כי יצחק יקרא לך זרע. אלא כי ביצחק (בראשית כח טו). הלוקח כלי מן האומן לבקרו. לבדקו ולעכבו, (רשב"ם ב"ב פז:) ואם אין בו מום יקחנו (ב"מ פא.). **ונאנס בידו.** כגון שנפל מידו ונשבר. חייב. והיא דקיי' דמיה, דסמכא דעתיה לקנותה אחרי שפסק דמיו, ואפילו אם מחר בו ואומר איני מושם בכלי זה לקנותו ונאנס בידו קודם שהחזירו לבעליו חייב, דמדאנגיה ע"מ לבדקו ולקנותו אחרי כן הוא דאתחייב ליה באחריותו, וכיון דאתחייב באחריותו היכי מיפטר מו עד שיחזירנו לבעליו (ב"ב שם).

תוספות

הנודר משובתי שבת **ואסור בישראל** בכותים. שגם הכותים מקיימי מצוה שבת: **מאוכלי השום אסור בישראל ואסור** בכותים. פי' תוס' שמצוין לאכול שום מתקנת מזרע בע"ש וגם הכותים שומרים תקנה דאכילת שום בע"ש וכה"ג דמפרשין הכא ס"ל מאוכלי השום מע"ש מגן לקמן פרק קונס יין וכו' (דף מג.) קונס שום שאני טושם עד שתהא שבת אינו אסור אלא עד זה אלא עד שעה שלרך שבני אדם אוכלין שום: **מעולי ירושלים** מותר בכותים. שלא היו עולין לירושלים אלא להר גריזים היו עובדין: **אלמא** מקיימי שבת **אעלו** עוברי כוכבים נמי. פי' אם יש עובדי כוכבים אסור הם ות"ת מאי קאמר הא מתם עובדי כוכבים אין דדרכם לשנות בשבת אבל מתם כותים שובתין בשבת וי"ל דהכי קאמר אלימא ממקיימי שבת ובכותים בשבת אלא בני לאיתר ממצוין על השבת דא"כ אלא הוה מיתסר בכותים משום דסגיריא לן כותים גירי אריית הן ואינם מצוין אלא בני לאיתר מקיימין אע"פ שאינן מצוין ולכך פרק מאי אריית כותים דבין שבתר שבתותים גירי אריות הן דא"כ העובדי כוכבים בכלל הכותים ויש מן העובדי כוכבים שובתים בשבת ולהכי פרק אפילו עובדי כוכבים נמי:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com

לא: ר"ן ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים רש"י

דמיה סמך ליה אסוגיין דבפרק הספינה כי היכי דהתם נמי לא תם לאוקמה דוקא בזבינא חריפא כדמוקי לה בסמוך משום דההיא סוגיא דהתם אסוגיא דהכא נמי סמכה: [ט] **ואי נגאם לוקח היא אפילו שוה כשוה נמי.** דהא אמרת דבמקח ליכא הנאת מוכר:

מתני' בזבינא דרמי על אפיה. הלכך שוה כשוה הנאת מוכר היא שאינו מוצא לוקחין ולאו הנאת לוקח דיין דלא קפיץ עליה זבינא מצוי הוא תמיד לגוקח ואינו נהנה במקחו. ודשמואל בזבינא חריפא ומש"ה הנאת לוקח היא שהכל קופצין עליו ואין למוכר שום הנאה במכירתו דהא כל אימת דנעי מזבן ליה: **א"כ אימא ריש לוקח כיסר.** וכיון דזבינא דרמי על אפיה הוא למה ליה ליקח כיסר אפילו לוקח שוה כשוה לא מיתהני ביה אינו אלא כלל מוכר כיון דזבינא דרמי על אפיה הוא. ועוד אימא סיפא היכא דאסר הנאתו על ישראל דקתני מוכר ביתר ואי זבינא דרמי על אפיה הוא אפילו שוה כשוה ליכא הנאה לגוקח כלל אלא למוכר: **סיפא בזבינא חריפא.** כלומר ריש אשמועינן דינא דזבינא דרמי על אפיה וסיפא אשמועינן דינא דזבינא חריפא. ומיהו אכתי לא מפרקא קושין אמאי ריש לוקח ביתר אלא לפרוקי קושיא דסיפא אתיין: **אי הכי לוקח בפחות אפי' שוה כשוה נמי.** דהאמר שמואל דבזבינא חריפא לוקח מתהני ולא מוכר דמשום הכי חייב כאונסין לפי שכל הנאה שלו: ע"כ שיך לע"א **מפניכן בזבינא מלעא ודשמואל בזבינא חריפא.** כלומר דבזבינא מלעא איכא הנאת מוכר ולוקח ומש"ה כשאסר הנאת ישראל עליו לוקח ביתר ומוכר בפחות כי היכי דלא ליתהני וכשאסר הנאתו על ישראל לוקח בפחות ומוכר ביתר כי היכי דלא ליתהני אינהו דבזבינא מלעא כי מזבן ליה שוה כשוה תרוייהו מיתהני. ולגלה בעיני דגמרא ודאי כי מוקי מתני' בזבינא דרמי על אפיה א"נ בזבינא חריפא מידע ידע דמתני' לית לה אוקימתא בהכי אלא לגליי דיני קא בעי ולאשמועינן דזבינא דרמי על אפיה הנאת מוכר ולא לוקח וזבינא חריפא הנאת לוקח ולא מוכר וזבינא מלעא הנאת שניהם והני מילי כשנמכר שוה כשוה אבל כי נמכר ביתר אפילו זבינא חריפא הנאת מוכר ולא לוקח וכי נמכר בפחות אפילו זבינא דרמי על אפיה הנאת לוקח ולא מוכר. הדין הוא כללא דשמעתא: **ואם לאו אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן.** כלומר לפי מה שנהנית במה שיחזיקו לי טובה כהן רוחים שאני ממחזר לשגר להם כלים: **נאנס בהליכה חייב.** לפי שכל הנאה שלו והיינו סייעתיה דשמואל: **וכחזרה פטור מפני שהוא כנושא שכר.** ונושא שכר פטור על האונסין. ומיהו בגנבה ואבדה חייב כנושא שכר דהא אסיקנא בפרק האומנין [נ"מ פא.] שכל שואל לאחר שכלו ימי שאילתו עשאה שומר שכר דהואיל ונהנה מהנה ומוכח לה התם מהך בריתא דכיון דבהליכה הוה שואל בחזרה מיהא נהי דלא הוי שואל שומר שכר הוי: **הכא הוא ספסירא דשקל חמרא לזבוני בשוקא.** דרכן של אומן סרסורין היה ליקח בהמה בדמים קטונים והיו מתנים עם הבעלים שאם לא ימצאו לוקחין שיחזירוה להם והכי מוכח בהליה בפרק האומנין [שם] בהאי עובדא גופיה דמייתי לה התם בלישנא אחרינא: **תורה דספסירא בהליכה היא.** כלומר בהליכה דמשגר לבית חמיו דמי דהכא נמי בחזרה אי משכח לזבוני מזבן לה: **מתני' שאני נהנה לערלים וכו' שאין הערלה קרויה אלא לשם הטובדי כוכבים.** דכולהו אפילו מוליט מיקרו ערלים כדכתיב כי כל הגויים ערלים אע"ג דאית בהו מוליט: **ואומר והיה הפלשתי הערל.** כלומר דאי מקרא קמא איכא לדחויי דכי קאמר כל הגויים ערלים ערלי לב קאמר והיינו דקאמר סיפיה דקרא דכל בית ישראל ערלי לב כמותם מש"ה אמר ואומר והיה הפלשתי הערל הזה דקא קרי ליה דוד ערל אע"ג דלא אי יודע אי נולד כשהוא מהול וכ"מ נולד כשהוא מהול לא שכיחא ואומר פן תעלוזנה בנות הערלים ואי אפשר לעם גדול שלא יהיו בהם כמה אנשים שנולדו כשהם מולים ואפילו הכי אמר בנות הערלים: **שלא עשה בריאות נכרו עליה.** שלא עשה בריאות נכתבו בפרשת מילה [בראשית יז]: **גדולה מילה שהיא דוחה שבת החמורה.** דכתיב וביום השמיני יומל [ויקרא יב] ביום ואפילו בשבת [שבת קנב.]: **מלא שעה.** אלא מיד שנתרשל בקש המלאך להורגו: **שהיא דוחה את הנגעים.** דכתיב יומל בשר ערלתו [ויקרא יב] ואפילו יש שם בהרת יקון: **לא נקרא אלא עד שמל.** דכשלהו על המילה א"ל הקב"ה התהלך לפני והיה תמים: **שהיא שקולה כנגד כל המצות שבתורה.** שנאמר נמי כתיב ברית ומצותה שקולה כנגד כל המצות: **גמ' אמול ואלא סכנה היא.** אם ילך בדרך תוך ג' ימים דכל ג' ימים כתיב ליה: **דכתיב ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים.** ולאו למימרא דביום השלישי כתיב ליה טפי מיומא קמא אלא לכך המתינו שמעון ולוי עד יום השלישי כדי שיהו חלושין ביותר שנכאבו ג' ימים והכי מוכח בפ' ר"א דמילה (שבת קלב.):

שנתעסק

מתני' בזבינא מיצעא ודשמואל בזבינא חריפא תניא כותיה דשמואל [ט] **הלוקח כלים מן התגר לשגרן לבית חמיו ואמר לו אם מקבלין אותן ממני אני נותן לך דמיהם ואם לאו אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן נאנסו** [י] **בהליכה חייב בחזרה פטור מפני שהוא כנושא שכר** [יא] **דהוא ספסירא דשקל חמרא לזבוני ולא איזבן בהדי דהדר איתנים חמרא חייביה רב נחמן לשלומי איתיביה רבא לרב נחמן נאנסו בהליכה חייב בחזרה פטור אמר ליה** [יב] **חזרה דספסירא הולכה היא דאילו משכח לזבוני אפילו אבבא דביתיה מי לא מזבן ליה: מתני'** [יג] **קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים שאני נהנה למולים** [יד] **אסור בערלי ישראל ומותר במולי עובדי כוכבים שאין הערלה קרויה אלא לשם עובדי כוכבים שנא'** [טו] **כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב ואומר** [א] **והיה הפלשתי הערל הזה ואומר** [ב] **פן תשמחנה בנות פלשתים פן תעלוזנה בנות הערלים רבי אלעזר בן עזריה אומר** [ג] **מאוסה היא הערלה שנתגנו בה רשעים שנא' כי כל הגוים ערלים רבי ישמעאל אומר** [ד] **גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות רבי יוסי אומר גדולה מילה שדוחה את השבת** [ה] **חמורה רבי יהושע בן קרחה אומר** [ו] **גדולה מילה שלא נתלה לו למשה הצדיק עליה** [ז] **מלא שעה רבי נחמיה אומר גדולה מילה שדוחה את הנגעים** [ח] **רבי אומר** [ט] **גדולה מילה שכל המצות שעשה אברהם אבינו לא נקרא שלם עד שמל שנאמר** [י] **התהלך לפני והיה תמים דבר אחר גדולה מילה שאלמלא היא לא ברא הקב"ה את עולמו שנאמר** [יא] **כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי** [יב]**: גמ' תניא ר' יהושע בן קרחה אומר גדולה מילה שכל זכיות שעשה משה רבינו לא עמדו לו כשנתרשל מן המילה שנאמר** [יג] **ויפגשהו ה' ויבקש המיתו אמר רבי** (ז) **ח"ו שמשה רבינו נתרשל מן המילה אלא כך אמר אמול ואצא סכנה היא שנאמר** [יד] **ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים וגו' אמול ואשהא שלשה ימים הקב"ה אמר לי** [טו] **לך שוב** [א] **מצרים אלא מפני מה נענש משה**

מפני

מתני' בזבינא מלעא. דלא הוי זבינא חריפא ולא זבינא דרמיא על אפיה לפיכך שוה כשוה לא דזמנין הוי הנאת מוכר וזמנין הוי הנאת לוקח: ודשמואל. דאמר מיינ: **בזבינא חריפא.** דלדלי הוי הנאת לוקח לפיכך כי נאנס נידו מייב אפי' שוה כשוה בהנאת לוקח היא: **נאנסו בהליכה חייב.** (ז)(מפני שהוא כנושא שכר) בהיהיא הנאה דאית ליה שמניחו להוליכו לבית חמיו גמר ומקני נפשיה: **בחזרה פטור.** דלית ליה הנאה שלא נתקנלו: **ספסירא.** מי שלוקח בהמה ע"מ למוכרה לאחר: **בחזרה פטור.** וה"נ כי אתיים בחזרה אתנים (ד) לפטור: **מי לא מזכין ליה.** ובחזירה נמי כנושא שכר (ז)הוי: **מתני' ואסור במולי עובדי כוכבים.** דבכלל ערלים הן: **ערלי ישראל.** בכלל מוליט הן כגון שמתו אחיו מחמת המילה: **שהיא דוחה שבת החמורה.** דכתיב וביום השמיני יומל (ויקרא ט) ואפילו בשבת: **שכל זכיותיו של משה לא עמדו לו.** בשעה שנתרשל מן המילה שנאמר ויהי בדרך במלון ויפגשהו ה' ויבקש המיתו (שמות ד): **שדוחה את הנגעים.** דכתיב וביום השמיני יומל ואע"פ שיש שם בהרת יקון: **דכתיב התהלך לפני והיה תמים.** וכתיב בתריה ואתנה בריתי ביני וביניך: **גמ'**

מפני

תשמחנה בנות פלשתים פן תעלוזנה בנות הערלים רבי אלעזר בן עזריה אומר מאוסה היא הערלה שנתגנו בה רשעים שנא' כי כל הגוים ערלים רבי ישמעאל אומר גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות רבי יוסי אומר גדולה מילה שדוחה את השבת חמורה רבי יהושע בן קרחה אומר גדולה מילה שלא נתלה לו למשה הצדיק עליה מלא שעה רבי נחמיה אומר גדולה מילה שדוחה את הנגעים רבי אומר גדולה מילה שכל המצות שעשה אברהם אבינו לא נקרא שלם עד שמל שנאמר התהלך לפני והיה תמים דבר אחר גדולה מילה שאלמלא היא לא ברא הקב"ה את עולמו שנאמר כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי: גמ' תניא ר' יהושע בן קרחה אומר גדולה מילה שכל זכיות שעשה משה רבינו לא עמדו לו כשנתרשל מן המילה שנאמר ויפגשהו ה' ויבקש המיתו אמר רבי ח"ו שמשה רבינו נתרשל מן המילה אלא כך אמר אמול ואצא סכנה היא שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים וגו' אמול ואשהא שלשה ימים הקב"ה אמר לי לך שוב מצרים אלא מפני מה נענש משה

מפני

עין משפט נר מצוה

סז א ב מיי' פ"ז מהל' נדרים הלכה ז סמג לאוין רמג טוש"ע י"ד סי' רכז סעיף ג:
סח ג מיי' פ"ב מהל' שלוחין הלכה ח סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן קפז סעיף ג:
סט ד מיי' שם הל' ז סמג שם טור ש"ע שם סעיף כ:
ע ה מיי' שם טור ש"ע שם:
עא ו מיי' פ"ט מהל' נדרים הל' כב סמג לאוין רמג טוש"ע י"ד סי' רח סעיף מג:
עב ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף מב:
עג ח מיי' פ"ג מהל' מילה הל' ח טוי"ד סימן רס:
עד ט מיי' שם הל' ט סמג עשין כח טוי"ד שם:
עה י מיי' פ"ח שם הל' ט סמג עשין מ טוש"ע י"ד סימן רסו סעיף כ:
עו כ מיי' שם פ"ג הל' ט טוי"ד סימן רס:
עז ל מיי' שם פ"ח הל' ט סמג עשין כו טוש"ע י"ד סימן רסו סעיף ג:
עח מ מיי' שם פ"ג הלכה ח טוי"ד סי' רס:

תוספות

שנברייתו עליה יי"נ נריתות. לא וחכוב [מוחמנב] (מת) בריתי ביני וביניך עד בריתי אקיים את ילחק (בראשית יז) יש ר"נ בריתות: הנה דם הברית אשר ברת ובו'. אע"נ דפסטיה דקרא בהכלאת דמיס כדם שנתן משה בגאלבו משמתני מ"מ מוקי ליה נמי כדם מילה כשנכמכים לברית כדאמרינן (בראשית רף ע.) בחה נכמנו אבותינו לברית במילה ובמילה והכלאת דמיס מלינו דם מילה קרי דם ברית דכתיב (שמות כד) הנה דם הברית אשר וגו':

פירוש הרא"ש

בבוכרת הנאה שאני נהנה. בחה שמחזיקים לי טובה שהייתי רוצה לכבדם: **בשביל שהוא כנושא שכר.** אחזרה קאי דהו לא הוי שואל דפקדה הנאתו ומיהו ש"ם הוי חייב בגנבה ואבדה דהואיל ונהנה מהנה: **הוא ספסירא.** פרסור מקבל החפץ בקצבה אם ימכור ביותר המותר אלו ואם לא ימצא קונים יחזיר החפץ לבעליו: **בשני שנתעסק בשליח.** וקרוב לאנסים היה ואין בוד סמנה:

תורה אור השלם

1. עַל מְצָרִים וְעַל יְהוּדָה וְעַל אֱדוֹם וְעַל בְּנֵי עַמּוֹן וְעַל מוֹאָב וְעַל כָּל קְצוּצֵי פֵאָה הַיֹּשְׁבִים בַּמִּדְבָּר כִּי כָּל הַגּוֹיִם עֲרֵלִים וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל עֲרֵלֵי לֵב: יִרְמְיָהוּ ט כה
2. גַּם אֶת הָאֲרִי גַּם הַדֹּב הִכָּה עַבְדֶךָ וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הָעָרֵל הַזֶּה כְּאַחַד מֵהֶם כִּי חֵרֵף מַעַרְכֹת אֱלֹהִים חַיִּים:
שְׁמוּאֵל א יז לו
3. אַל תְּגִילִי בַּת אַל תַּבְשְׂרִי בְּחֹרֶת אַשְׁקְלוֹן פֶּן תִּשְׂמַחְנָה בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים פֶּן תַּעֲלֹזְנָה בְּנוֹת הָעֲרֵלִים:
שְׁמוּאֵל ב א כ
4. וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְיָ אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֵל שַׁדָּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהְיֵה תָמִים:
בְּרֵאשִׁית יז א
5. כֹּה אָמַר יְיָ אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי:
יִרְמְיָהוּ לג כה
6. וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יְיָ וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ: שְׁמוֹת ד כד
7. וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחִי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל הָעִיר בֶּטַח וַיַּהַרְגוּ כָל זָכָר:
בְּרֵאשִׁית לד כה
8. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לֵךְ שֻׁב מִצְרָיִם כִּי מֵתוּ כָל הָאֲנָשִׁים הַמְבַקְּשִׁים אֶת נַפְשֶׁךָ:
שְׁמוֹת ד יט

הגהות הב"ח

(א) משנה הנכת החמורה: (ב) שם עליה אפי' מלא שעה: (ג) שם אמר ר' יוסי מ"ו: (ד) רש"י ד"ה בחזרה וסי' ולפטור:

גליון הש"ס

גמ' בהליכה חייב. עי' בהר"ן פ"ק דמס' ע"ז דף עלג ע"ב:

מוסף רש"י

לשגרן לבית חמיו. בנלינות לאחיותם (ב"מ פא.). לפי טובת הנאה שבהן. שיחזיקו לי טובה שפקדתים בנלינות (שם). נאנסו בהליכה חייב. דהואיל וקבל דמיהן ומשכן נפש לקיחה, הרי הם לקוחין בידו עד שיבא שליחו לקיחה (שם). בחזרה פטור. מתוגפן, מפני שהוא כנושא

מסורת הש"ס

א) כ"מ פא., ב) יבמות עא. ע"ז מ:, ג) [נע"י הגר"מ], ד) [נע"י עוד הגילסא רבי אומר גדולה מילה שדוחה נגעים כל המצות שנאמר הנה דם וגו' וכ"ה ע' הר"ן ותוס'], ה) נ"ל מגרמה. יעב"ץ, ו) כ"מ מ"ג, ז) לפי הנהת רש"א נ"ל לא הוי, ח) [עיין עוד לע"ל].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com